

1935.

A. Käis

Uusi teid algõpetuses.

Toimetanud Joh. Käis,

Eesti Õpetajate Liidu pedagoogiline sekretär.

Selle pealkirja all ilmub Eesti Õpetajate Liidu pedagoogiliste ja metoodiliste raamatute sari ühes paljude lisadega, millel on põhjapanev tähtsus koolitöö korraldusel kaasaegse kasvatusteaduse põhimõtete järgi. Sarja koostamisest on võtnud osa paljud oma erialal tuntud õppejõud. „Uusi teid“ on eesti keeles esimene teos, mis käsitleb koolitöö teooriat ja praktikat süstemaatiliselt, esimesest viimase õppeaastani algkoolis.

„Teos tahab õpetajaile anda täieliku töösüsteemi algkooli programmi ulatuses, silmas pidades eriti nõudeid liitklassidega töötamiseks. Kuigi meil on ilmunud seni õige mitmeidki pedagoogilis-metoodilisi käsiraamatuid algõpetuse alalt, siis liitklassidega töö on leidnud neis ainult pealiskaudset puudutamist. Seda lünka täidabki „Uusi teid algõpetuses.“

(„Kasvatus“ 1933, nr. 7.)

Kogu sari koosneb metoodilistest käsiraamatutest õpetajaile ja mitmesuguseist uuetüübilisist tööraamatutest õpilastele.

I. Metoodilised käsiraamatud.

„Uusi teid algõpetuses“.

On ilmunud:

1. jagu. **Õppetöö üldine korraldus liitklassides.** Töökavad. (Trükk otsas.)

2. jagu Joh. Käis. **1.—2. õppeaasta töö üldõpetusena individuaalse tööviisi rakendusega.**

1. osa. **Üldosa.** Eriosa sügisest jõuluni. 256 lk. Hind 3 kr. 25 s. (Trükk lõpukorral).

Algõpetuse psühholoogilised alused.
Üldõpetus.
Vaateõpetus üldõpetuse keskusena.
Lugemis- ja kirjutusõpetus.
Arvutus algõpetuses.
Joonistamine algõpetuses.
Tööõpetus üldõpetuses.
Laul, mäng ja võimlemine üldõpetuses.
Õpilase töövihk.

Eriosa. Tegelik töökorraldus 1.—2. õppeaastal sügisest jõuluni, 12 tööädalat.

2. osa. **Eriosa.** Tegelik töökorraldus 1.—2. õppeaastal jõulust kevadeni (19 tööädalat). 182 lk. (257—438). Hind 2 kr. (Trükk lõpukorral).

Raamatus on üksikasjalikult läbi töötatud 27 üldõpetuse teemat ja 67 alateemat seoses lugemis-, kirjutus- ja arvutusõpetusega, laulmisega, võimlemisega, tööõpetusega. Igal mainitud alal antakse rohkesti tegelikke näiteid tööks liitklassidega.

3. jagu. **3.—4. õppeaasta töö keskustuse põhimõttel individuaalse tööviisi rakendusega.** Toimetanud Joh. Käis.

1. osa. **Üldosa.** Eriosa sügisest jõuluni.

206 lk. 1933. Hind 3 kr.

Töökorraldusest 3.—4. õppeaastal. Joh. Käis.

Emakeel. J. Rummo.

Kodulugu. Joh. Käis.

Looduseõpetus — vaatluste- ja katsemetoodika, kujutamine looduseõpetuses. Joh. Käis.

Maateadus. Joh. Käis.

Ajalugu. J. Parijõgi.

Matemaatika. E. Limberg ja Joh. Käis.

Laulmisõpetus. R. Päts (teoreet. osa), E. Mesiäinen (tegelik osa).

Joonistamine. S. Turp-Rikas.

Eriosa üksikasjalikult läbi töötatud 11 tööädalat sügisest jõuluni.

2. osa. **3.—4. õppeaasta töö keskustuse põhimõttel individuaalse tööviisi rakendusega.** Jõulust kevadeni.

200 lk. (207—406). 1933. Hind 2,90 kr.

1. osas nimetatud õppeainete üksikasjalik tegelik läbitöötamine jõulust kevadeni. Peale selle:

Usuõpetus (metoodilised alused ja kogu aasta töökava). L. Skomorovska.

Tööõpetus (metoodilised alused ja kogu aasta töökava). A. Soo.

„Tähelepanu väärib esmaajoones raamatu üldosa, kus põhjalik seigitus antakse neist metoodilisist aluseist, millele tugineb töökava raamatu eriosa. Siin on rakendust leidnud individuaalne tööviis, milline meie koolis viimasel ajal hoogsalt levikut ja sooja poolehoidu leiab. Raamatu eriosa on esitatud töökavad. Muidugi ei tarvitse õpetajail kopeerida neid oma töös sõna-sõnalt, kuid see, mis siin pakutud, on ikkagi tüse eeskuju. Isegi ühe õppeaastaga töötav linnaõpetaja leiab siit mõndagi uut“.

(„Kasvatus“ 1933, nr. 7.)

4. jagu. **5.—6. õppeaasta töökorraldus keskustuse põhimõttel individuaalse tööviisi rakendusega.** Toimetanud Joh. Käis.

1. osa. **Emakeel.** — R. Reiman.

240 + VIII lk. 1933. Hind 3 kr.

2. osa. **Matemaatika.** — E. Limberg.

109 lk. 1935. Hind 1,50 kr.

Üldmetoodiline osa (joonistega) ja tunnikavad üksiktundide järgi.

5. osa. **Maateadus.** — E. Markus.

76 lk. 1933. Hind 1 kr.

(22 joonise ja 1 värvilise pildiga.)

Üldosa: Maateaduslikud ideed valatagu piltidesse. Kaart noore maateadlase sõbrana. Lähemale loodusele. Kirjandus väärtusliku arutlemisainena. Õpilane hakkab varakult geograafiliselt mõtlema jne.

Eriosa: Maateaduslikud tervikud. Maateaduslikud eriküsimused. Õpikäigud. Individuaalne töö. Töökava. E. Markus.

Maa kujust. Vaatlusi taevavõlvil. Kalender kosmograafilise õppevahendina. Ilma-vaatlustest. Kirjandust. Joh. Käis.

6. osa. Laulmisõpetus. — Riho Päts.

96 lk. 1934. Hind 1.50 kr.

Üldosa: Hingamine ja kajastamine. Hingamisharjutusi. Häälemoodustamine. Hääldamine. Ilmekas ettekanne. Muusika elemendid. Vorm. Õppematerjali käsitus. Laulutunni käik. Laulurepertuaarist 5.—6. õppeaastal. Keskustatud töökava.

Eriosa: Õppematerjali läbitöötamine üksiktundidena.

Lisa: Rütmi ja meloodia kiirtabamise harjutusi.

„R. Päts on näinud oma ülesannet kaanis selge pilguga. Ta kujundab ise meetodit ja rakendab ka teiste kasulikke mõtteavaldusi. Raamat esineb meil ühe parema erialalise teosena vastavates piirides.

Raamatu sisukale üldosale järgneb sama väärtuslik eriosa, kus käsitletakse õppematerjali läbitöötamist. Võib ainult tervitada säärase raamatu koostamist ja tarvitajate kätte toimetamist.

Töö ise on suure pedagoogilise kaaluga ja seisab oma väärtusega kindlal jalal. Esijoones ta sobib 5.—6. liitklassidele, kuid ka üksikute õppeaastate kohaselt kasutamine võib anda häid tulemusi.

„Muusikaleht“ nr. 10, 1934. Ed. V(isnapuu).

7. osa. Joonistamine. — S. Rikas.

Tööõpetus (tütarlastele) — A. Soo.

(53 joonisega.)

104 lk. 1934. Hind 1.50 kr.

Joonistamine: Jaanikakar. Vana õunapuu. Mets. Meie mängime. Laadal. Ristteel. Jänes. Kalmistul. Kummipuu. Liblikas. Võilill. Heinamaal. Templitrükk.

Astrid. Sõstraoksad. Seenel. Lendavad linnud. Sügismaastik. Minu lauanaaber. Keskaegne linn.

Täiendavaid teemasid.

Üldosa:

Tööõpetus: Õppevahendid. Töövahendid. Töökavad. Joonistamine naiskäsitöö teenistuses. Lisatööd. Majapidamine.

Eriosa: Üksikute nädalate järgi läbitöötatud töökavad.

1935./36. õppeaasta alguseks ilmuvad:

Uusi teid algõpetuses.

Toimetanud Joh. Käis.

4. jagu. 5.—6. õppeaasta töökorraldus keskustuse põhimõttel individuaalse tööviisi rakendusega.

3. osa. Ajalugu ja kodanikuõpetus — T. Adamson ja J. Parijõgi.

Usuõpetus — M. Arike.

4. osa. Looduseõpetus:

Füüsika — E. Kilkson ja Joh. Käis.

7. osa. II pool. Käsitöö (poistele) — K. Siimon.

II. Tööraamatud õpilastele.

Ülalmainitud käsiraamatuis rajatud uute meetodiliste põhimõtete teostamiseks on vajalikud ka õpilastele uued töövahendid. Neist on „Uusi teid algõpetuses“ lisadena **ilmunud** järgmised raamatud:

Emakeeleõpetus:

Joh. Käis. Esimesed vaod. Emakeele lugemik ja tööraamat. Liikuv-lugemik vihukestena 4—8 lk.

1. õppeaasta. Sügisest jõuluni. 2. trükk. 1934.

Hind 50 snt. Aabitsa-osa ja 9 vihukest.

Jõulust kevadeni. 2. trükk. 1934.

Hind 60 snt. 25 vihukest.

2. õppeaasta. Sügisest jõuluni. 1933. Hind 40 snt. 14 vihukest.

Jõulust kevadeni. 1933. Hind 80 snt. 26 vihukest.

Lugemispalad on valitud nende samade üldõpetuse teemade jaoks, mis on läbi töötatud meetodilises käsiraamatus „Uusi teid“ II. Kõik palad on varustatud küsimustega iseseisvaks mõtlemiseks ja ülesannetega kirjalikeks harjutusteks.

„Liikuva lugemiku tähtsus seisab selles, et õpilasele ei anta kogu õppeaasta lugemisaine korraga kätte. Hinnatavaks uudiseks nende lugemikkude puhul tuleb pidada seda, et nad rajavad nn. keelelised harjutused tunnis käsitletud ja läbitöötatud lugemisainele. Õpilane ei tarvitse muretseda kulukaid ja sageli igavaid harjutustekogusid. Ka meetodilisest seisukohast tuleb eelistada kõigiti elavaid keelelisi ülesandeid vaateõpetusest ja lugemisainest.“

(„Kasvatus“, 1933, nr. 7.)

„Laste lõpuni püsinud huvi ja õppimisrõõm, nende armastus oma raamatu vastu, mida mõni abisaajagi püüdis aasta lõpul osta, nende head edusammud lugemises, kirjutamises ja korraarmastuses tuleb kindlasti suuremal jaol kirjutada „liikuva“ aabitsa ja lugemiku arvele. Harilik lugemik aga on huvitav ainult alguses, kuna aasta lõpul on õpilane temast täiesti tüdinunud.“

(„Kooliuuenduslane“ 1934, nr. 7. L. Skomorovska.)

Märkus: Lugemikku „Esimesed vaod“, 1. ja 2. õppeaasta, võib tellida ka köidetult. Siis on hind 20 s. võrra kõrgem.

Kuna „Esimeste vagude“ põhiosa sisaldab lugemisainet sel määral, mil seda läbitöötatakse kogu klassiga, on sama autor koostanud lugemiku lisasid iseseisvaks individuaalseks tööks. Seda vajavad eeskätt paremad õpilased.

„Esimeste vagude“ lisadest, mis sisaldavad ka sõnaseletusi, mõtlemisülesandeid ja kirjalikke harjutusi, on **ilmunud** järgmised:

1. õppeaasta. Lisa 1. Laste suvised rõõmud.
12 lk. Hind 12 senti.
(Suurte tähtedega.)

* Lisa 2. Sügis tuleb.
8 lk. Hind 10 senti.

* Lisa 3. Kallil jõuluajal.
8 lk. Hind 10 senti.

* Lisa 6. Kui kevad on tulnud.
8 lk. Hind 10 senti.

2. õppeaasta. Lisa 1. Suvi — õnnis lastemaa.

* Lisa 2. Juba on sügist tunda.

* Lisa 3. Kallil jõuluõhtul.
12 lk. Hind 15 senti.

* Lisa 6. Kaunil kevadisel ajal.
12 lk. Hind 15 senti.

Lookesed lisa-vihukestes on enamasti uudsed, mida senistes lugemikkudes ei leidu. Seepärast sobivad need vihud täienduseks igale lugemikule.

„Ning lõppeks sobivad nad (lisa 3) oivaliselt ka jõuluringiks väikeste aabitsajüngrite jõululauale. Küllap tahaks ka mõnigi õpetaja üllatada mõnda kehvemat ja püüdlikumat õpilast väikese kingiga!“
(„Õpetajate Leht“, 1934, nr. 49.)

Ja mitte ainult jõuluks, vaid ka muul ajal.

„Esimeste vagude“ lisadena on ka:

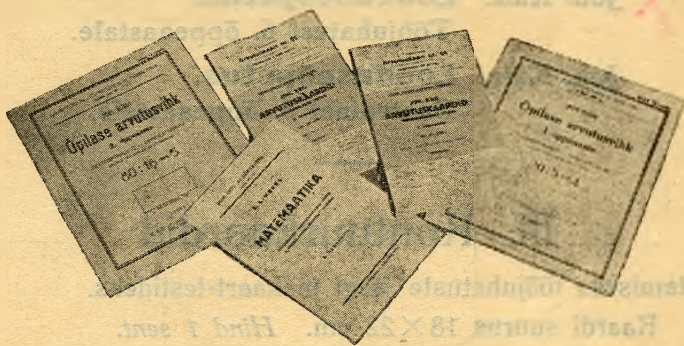
Joh. Käis'i „Emakeele töövihud“.

* 1. õppeaasta. 16 lehte. Hind 15 senti.

* 2. õppeaasta. 16 lehte. Hind 15 senti.

„Emakeele töövihud“ täiteharjutustega aitavad tunduvalt kergendada õpetaja tööd liitklassides. Täiteharjutused töövihus on seoses vaateõpetuse ja emakeele tunnis läbitöötatud ainekutega, seepärast ei valmista nende täitmine ka raskusi isegi 1. klassi õpilasele, küll aga annavad õigekirja omandamisele ja kirjaliku väljendusvõime arendamisele kindla aluse.
(„Kasvatus“ 1933, nr. 7.)

„Esimesed vaod“, nende lisad ja „Emakeele töövihud“ on HSM-i poolt koolidele tarvitamiseks lubatud. „Esimeste vagude“ läbivaatamise ja lubamise puhul sai nende koostaja Joh. Käis HSM-i Kooliraamatute Komisjoni esimehelt kirja, milles on lausutud: „Ühtlasi konstateerib Kooliraamatute Komisjon, et Teie oma lugemiku „Esimesed vaod“ koostamisega olete ära teinud tänuväär töö meie koolikirjanduse arendamisel.“

Matemaatikaõpetus.

Vastavalt metoodilise käsiraamatu „Uusi teid algõpetuses“ põhimõtetele on koostatud ka hoopis uued töövihud õpilastele. Nad täidavad tavaliste ülesannetekogude ülesandeid ja on ka sõna otseses mõttes töövihuks, sest arvutused ja lahendused kirjutatakse vihku

selleks vabaks jäetud kohtadele. Nii vabanevad õpilased, matemaatika-õpetuse seisukohalt tarbetust ülesannete teksti ja arvude ümberkirjutamisest, võites seega aega arvutamiseks. Niisugused töövihud on ilmunud kõigile (1.—6.) õppeaastale:

Joh. Käis. Õpilase arvutusvihk. 1. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
2. trükk. Hind 30 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
2. trükk. Hind 30 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
2. trükk. Hind 30 senti.

Joh. Käis. Õpilase arvutusvihk. 2. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
2. trükk. Hind 40 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
2. trükk. Hind 30 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
2. trükk. Hind 30 senti.

A. Budkovsky — Joh. Käis. Matemaatika-töövihk. 3. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
2. trükk. Hind 50 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
2. trükk. Hind 45 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
Hind 50 senti.

A. Budkovsky — Joh. Käis. Matemaatika-töövihk. 4. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
2. trükk. Hind 45 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
2. trükk. Hind 45 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
2. trükk. Hind 50 senti.

E. Limberg. Matemaatika-töövihk. 5. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
Hind 60 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
Hind 50 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
Hind 55 senti.

E. Limberg. Matemaatika-töövihk. 6. õppeaasta.

* 1. vihk. Sügisest jõuluni.
Hind 60 senti.

* 2. vihk. Jõulust kevadepühadeni.
Hind 55 senti.

* 3. vihk. Kevadepühadest õppetöö lõpuni.
Hind 60 senti.

E. Limberg. Tööjuhatusi individuaalseks tööks töövihu juurde. Hind 15 senti.

„Kahtlemata aitab selline uuendus tõsta arvutusoskuse taset meie koolis. Sisu on kogutud suure hoolikusega.“
(„Kasvatus“, 1933, nr. 7.)

„Senised matemaatika õpperaamatud olid kõik kaunis suurte puudustega. Mõnel neist oli antud ülesandeid väga raske viia üldõpetuse asialadega kokkukõlla, mõnel jälle puudus vajalik materjal ise-

seisvaks tööks. Kõik nad nõudsid lõpmata palju aega (eriti noorilt) puhtmehaaniliseks tööks — ülesannete kirjutamiseks vihku.

Hoopis midagi uut on Joh. Käisi — A. Budkovsky töövihud. Eelmainitud puudusist on nad vabad ja omavad päale selle palju teisi häid külgi. Eriti alla kriipsutada tuleks ülevaatlikkust.

(„Kooliuuenduslane“, 1934, nr. 3, V. Ordlik.)

„J. Käisi — A. Budkovsky matemaatika-töövihkude tarvitusele võtmine peaks olema samuti endastmõistetav, kui omal ajal kivitahvli ja krihvli asendamine vihu ja pliiatsiga.“

(„Kooliuuenduslane“, 1934, nr. 7. B. Rea.)

Kõik vihud on HSM-i poolt koolidele tarvitamiseks lubatud.

Arvutuskaardid.

Teatavasti on õpilastel arvutusoskuses algastmel suured individuaalsed erinevused, mis tekitavad raskusi töökorralduses, kui õpetaja tahab, et töö vastaks rohkem õpilaste tõelistele võimetele ja et rohked harjutused, mis on vajalikud arvutusoskuse omandamiseks, oleksid ikka huvitavad. Arvutuskaartide-süsteem, „Arvutusvihkude“ või ka hariliku ülesannetekogu kõrval, toobki töösse elavust ja tõstab õpilaste huvi muidu monotoonse töö vastu. Eriti tähtsaks momendiks arvutuskaartide tarvitamisel on valiku võimalus. Seepärast väljendavad õpilased arvutamisel kaartide järgi haruldast huvi ja püüdmist. Ka on õpilastel endil võimalik kaartidele lisaks antud lahenduste („võtme“) abil kontrollida oma tööd. Kaartide sisu on metoodiliselt kokku kõlastatud „Arvutusvihkudega“.

Seni on ilmunud:

Joh. Käis. **Arvutuskaardid individuaalseks tööks.** 1. õppeaasta. Nr. 1—60. Hind 65 senti.

Sama. Hind 65 senti. Nr. 61—120.

Joh. Käis. **Arvutuskaardid individuaalseks tööks.** 2. õppeaasta. Nr. 1—60. Hind 65 senti.

Sama. Hind 65 senti. Nr. 61—120.

E. Limberg — J. Käis. **Arvutuskaardid individuaalseks tööks.** 3. õppeaasta. Hind 65 senti. Nr. 1—60.

Kaardid on HSM-i poolt tarvitamiseks lubatud.

1935. a. jooksul ilmuvad:

E. Limberg — J. Käis. **Arvutuskaardid individuaalseks tööks.** 3. õppeaasta. Nr. 61—120.

Sama. 4. õppeaasta.

Laulmisõpetus.

Tööjuhatuste-kogud.

Kirjalikud tööjuhatused on tingimata tarvilikud töövahendid selleks, et võimaldada õpilastele iseseisvat ja individuaalset töötamist. Tööjuhatuste tarvituselevõtt on seoses uue ajakohase õppemeetodi, individuaalse tööviisi kiire levikuga paljudes kultuurmaades, ka

meil Eestis õpilase iseseisev töötamine, järelikult ka tööjuhatuste tarvitamine on paratamatus liitklassides, kuid pedagoogilisil põhjusil soovitav ka üksikklassides.

Tööjuhatuste-kogudest on ilmunud:

Joh. Käis — J. Parinbak. **Kodulugu.** 3. õppeaasta. 2. trükk. Ühes saateainega. 68 lk. Hind 40 senti.

Joh. Käis — B. Rea. **Maateadus.** 4. õppeaasta. 2. trükk. 24. lk. Hind 15 senti.

Samad. **Täiendavaid tööjuhatusi maateaduses.** 4. õppeaasta. 10 lk. Hind 10 senti.

Joh. Käis. **Looduseõpetus.** 4. õppeaasta. 2. trükk. 32 lk. Hind 15 senti.

R. Reiman. **Lugemise tööjuhatusi.** 5. õppeaasta. 39 lk. 1934. Hind 40 senti.

Sama. 6. õppeaasta. 48 lk. 1934. Hind 45 senti.

Joh. Käis — B. Rea. **Maateadus.** 5. õppeaasta. 2. trükk. 39 lk. Hind 30 senti.

Joh. Käis. **Looduseõpetus.** 5. õppeaasta. 84 lk. 1934. Hind 45 senti.

Joh. Käis — V. Horn. **Maateadus.** 6. õppeaasta. 2. trükk. 42 lk. Hind 35 senti.

Tööjuhatuste-kogud on kõikjal sooja vastuvõtu leidnud ja kiiresti levinud.

HSM-i poolt on nad kõik lubatud, Joh. Käisi Looduseõpetus, 5. õppeaasta — soovitatud.

Saateainekogud.

Kuiva kokkuvõtlikku õpperaamatu ainet peab elustama huvitava saateainega, eriti looduseõpetuses. Et saateaine süvendaks ka vastava õppeaine käsitlust, peab ta olema seoses sellega. Allpool nimetatud saateainekogud ongi otseselt seotud tööjuhatustega, täiendades viimastes antud ülesandeid.

On ilmunud:

Joh. Käis. **Looduseõpetus.** Saateainet individuaalseks tööks. 4. õppeaasta. 2. trükk. 44 lk. Hind 40 senti.

Sama. 5. õppeaasta. 76. lk. 1934. Hind 50 senti.

HSM-i poolt koolidele tarvitamiseks soovitatud.

1935./36. õppeaasta alguseks ilmuvad:

Joh. Käis. **Looduseõpetus.** Tööjuhatusi 6. õppeaastale.

Joh. Käis. **Looduseõpetus.** Saateainet 6. õppeaastale.

III. Kontuurkaardid

töötamiseks tööjuhatuste järgi ja kaart-testideks.

Kaardi suurus 18×22 cm. Hind 1 senti.

On ilmunud:

Eesti, Euroopa, Läti-, Taani-, Hollandi, Prantsusmaa, Skandinaavia, Inglismaa, Resk-Euroopa, Aasia, Aafrika, Austraalia, Põhja-Ameerika, Lõuna-Ameerika, Maailm.